

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

на тему:

«Семантичні архітектурні стереотипи громадського публічного простору міста»,
здобувача ступеня доктора філософії

Головатюк Аліни Костянтинівни

з галузі знань 19 – Архітектура та будівництво

за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування

Публічна презентація проведена на кафедрі інформаційних технологій в архітектурі
Київського національного університету будівництва і архітектури
«23» лютого 2022 року, протокол № 9

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження Головатюк Аліни Костянтинівни зумовлена необхідністю нових підходів до формування та розвитку громадських публічних просторів міст, що можуть легко адаптуватися під швидко мінливі умови сьогодення, пов'язані з урбанізацією, безперервними соціальними, кліматичними, економічними і технологічними змінами. Автор поставила перед собою завдання розробити методичні та практичні рекомендації щодо організації атрактивного громадського публічного простору міста, що позитивно впливає на відчуття людини в ньому, з урахуванням об'єктів-мемів, визначених в даній роботі, як умовно надконтекстних семантичних архітектурних стереотипів, сталих та нових, що з'являються з метаморфозами міського життя.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота базується на діючих законодавчих і нормативних документах у сфері архітектури та містобудування, таких як: Закони України: «Про архітектурну діяльність», 1999р.; «Про регулювання містобудівної діяльності», 2011р.; Указ Президента України «Про стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», 2015 р.; державні будівельні норми України: ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій».

Відповідає чинним міжнародним документам, ратифікованим Україною, зокрема програмам ООН: «Sustainable Development Goals», 2015 р., «UN-Habitat. People-Centered smart cities», 2017-2021 pp.; міжнародній програмі «Project for Public Space», 2020 р.; європейському проекту «Active Public Space», 2015-2017 pp.; регіональній програмі «Київська ініціатива», 2011 р.

Тема дисертації пов'язана із загальним напрямком наукових досліджень на кафедрі інформаційних технологій в архітектурі КНУБА та науковими програмами «Інформаційні технології в архітектурі», реєстраційний номер 0115U005203 від 23.06.2015, та «Моделювання та прогнозування процесів і явищ в архітектурі», реєстраційний номер 0121U112041 від 07.07.2021.

Дисертація відповідає паспорту спеціальності 191 – Архітектура та містобудування.

3. Наукова новизна одержаних результатів.

У дисертації одержані наступні наукові результати.

Уперше:

– доповнено визначення поняття «громадський публічний простір міста», як території, відділеної візуально і фізично окремими об'єктами, відкритої для всіх людей в будь-який час, де відбуваються різні міські дії і події, яка має такі характерні детермінації, як: «Місце», «Люди», «Мета», «Дії»; надано визначення поняттям: «семантичні архітектурні стереотипи», як об'єкти, фрагменти чи деталі – символи, які несуть певне стійке смислове значення та визначають зміст і призначення певного громадського публічного простору міста і його сприйняття людиною, забезпечують його смислове наповнення; та «об'єкти-меми», як цілісні об'єкти, які несуть певне стійке смислове значення, зрозумілі для всіх при першому знайомстві з ними і не потребують супроводу необхідними поясненнями та міським контекстом, а отже є умовно надконтекстними семантичними архітектурними стереотипами, забезпечують смислове наповнення будь-якого громадського публічного простору міста і його сприйняття людиною, здатні адаптуватися під будь-який контекст;

– здійснено класифікацію об'єктів-мемів за двома категоріями (фізичною і ментальною) та 10 ознаками: за типом об'єкта (будівлі, споруди, малі архітектурні форми, елементи оздоблення, елементи декору, тощо); розмірами та морфологічними особливостями (великі, середні, малі; прості, складні); розташуванням в структурі простору (рядові, кутові, центричні; окремо стоячі, дотичні, інтегровані (в забудову); одиничні, групові); композиційним значенням (вказівні, акцентні, домінуючі; локальні, загальноміські); матеріалом (штучні, природні, змішані, тощо); колористичним рішенням (монохромні, поліхромні); способом сприйняття (візуальні, аудіальні, тактильні, вербальні, інтерактивні, комбіновані); посилом (мотивуючі, забороняючі, агітаційні, навігаційні, розважальні, тощо); джерелом виникнення (прецедентні, спонтанні, комбіновані); тривалістю «життя» (довго і короткострокові);

– проведено соціологічний міжнародний відео-експеримент «Архітектура та щастя» для дізнання про сприйняття різними людьми громадського публічного простору міста;

– запропоновано графічну модель громадського публічного простору міста, що позитивно впливає на відчуття людини в ньому, в якій виділено його чотири складові «Місце» + «Люди» + «Мета» + «Дії» і об'єкти-меми, як містки у їх поєднанні і простору в цілому та позитивних емоцій у людини в ньому;

– сформульовано принципи архітектурно-функціональної організації громадських публічних просторів міст («компільаторності», «атрактивності», «багатофункціональності і різноманітності функцій») і розміщення об'єктів-мемів в них (загальні: «надконтекстності», «реплікативності», «вірусності» та спеціальні, функціонально-просторові: «ситуаційної толерантності», «спадкоємної неперервності і різноманітності», «когнітивної легкості»).

Удосконалено:

– етапи «мемізації» об'єктів з виділенням наступних: I – «прецедентний феномен»; II – «дієвість і тиражування»; III – «очищення від контексту»; IV – «вірус» або «смерть», та визначальні характеристики об'єктів-мемів з виділенням 5 головних: прецедентність появи; об'єктивність; реплікативність; універсальність; «вірусність» і

10 додаткових: показову демонстративність; емоційну реверсивність; релевантність для різних місць; публічність; довговічність (темпоральність); оригінальність; спрощеність; динамічність; інтерактивність та космополітичність.

Отримали подальший розвиток:

– прийоми архітектурно-функціональної організації громадських публічних просторів міст: «поєднання в одне ціле «активної», «нейтральної» і «пасивної» зони»; «камерні місця»; «контрастний яскравий колір в деталях і площинах простору»; «введення публік-медіа-арт об'єктів і 3D інсталяцій»; «створення «зелених» фасадів і муралів на глухих фасадах оточуючих будівель»; «мобільні об'єкти-меми»; «терасування і геопластика» та функціонально-просторові прийоми розміщення об'єктів-мемів в них: «підкреслення показової демонстративності»; «нові об'єкти-меми – середовищні орієнтири і атрактори»; «використання стилізованих історичних форм»; «символічність в образному рішенні» тощо.

– рекомендації щодо архітектурно-функціональної організації громадських публічних просторів міст і розміщення об'єктів-мемів в них, які було узагальнено як: екологічні, композиційні, морфологічні, когнітивні, функціональні та соціально-економічні.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Дисертація містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених досліджень, які мають істотне значення для галузі знань 19 – Архітектура та будівництво.

Основні теоретичні нароби даного дослідження (визначені фактори впливу на формування громадських публічних просторів міст; сформульовані принципи архітектурно-функціональної організації громадських публічних просторів міста та спеціальні і загальні принципи розміщення об'єктів-мемів в них; виділені етапи «мемізації» об'єктів та визначальні характеристики об'єктів-мемів; критерії їх класифікації) можуть бути використані в майбутніх наукових студіях проблем організації громадських публічних просторів міста.

Практичну цінність мають: узагальнені результати здійсненого соціологічного міжнародного відео-експерименту «Архітектура та щастя», запропонована графічна модель громадського публічного простору міста, що позитивно впливає на відчуття людини в ньому, визначені прийоми та надані практичні рекомендації щодо його архітектурно-функціональної організації та розміщення об'єктів-мемів – розраховані на застосування в містобудівній практиці на аналітичному етапі проектування та при розробці проектів нових і реконструкції існуючих громадських публічних просторів міст.

Результати даної дисертації також можуть бути використані у навчальному процесі на профільних кафедрах профільних ВНЗ.

5. Використання результатів роботи.

Теоретичні положення роботи були впроваджені в низці концептуальних і експериментальних проектів: «Гармонізація громадського простору історичного середовища в м. Чернівці» (2016 р.), «Urban regeneration of a community in Madrid» (2017 р.), «Громадський публічний простір житлового району «Красный Двор» в

Бресті» (2018 р.), «Soaring Arch – Ширяюче склепіння» – адаптація під інклюзивний громадський простір приміщень Мистецького Арсеналу по вулиці Лаврська, 10-12 у Києві» (2018 р.), «Громадський простір по вулиці Братиславській у Києві» (2019 р.), «Return to the Source: Uplifting» – новий енергоефективний публічний простір в Масдарі» (2019 р.), «Tottenham Pavilion» – новий публічний простір в районі Херінгей в Лондоні» (2020 р.), «Сквер ім. Василя Сліпака на Андріївському узвозі в Києві» (2021 р.), які зайняли призові місця у вітчизняних і міжнародних архітектурних конкурсах, про що засвідчують отримані дипломи і нагороди НСАУ та акти впровадження.

6. Особиста участь автора в одержанні наукових та практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі. Дисертація є самостійною науковою працею, де автором викладені її власні ідеї і наробки, що дали змогу вирішити поставлені завдання. За сукупністю отриманих особисто теоретичних і практичних результатів та висновків роботу можна вважати як вагомий внесок у розвиток архітектури та будівництва України. Основні результати дисертації, усі положення новизни та висновки, що виносяться на захист, отримані автором особисто. За темою дослідження здійснено 11 одноосібних наукових публікації та 1 у співавторстві. В статті, опублікованій у співавторстві [3], здобувачу належить проведений історичний аналіз, аналіз сучасного стану об'єкту дослідження, рекомендації щодо організації комфортного інклюзивного публічного простору, а саме його акустичний, візуальний і навігаційний комфорт. При цитуванні інших авторів здійснено посилення на відповідні джерела.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі інформаційних технологій в архітектурі Київського Національного університету будівництва і архітектури, науковий керівник – кандидат архітектури, професор, професор кафедри ІТА КНУБА, Яблонська Г. Д.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, зроблено висновок, що дисертаційна робота Головатюк А. К. є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів плагіату та запозичень. Максимальний відсоток співпадіння, виявлений у системі перевірки: Unicheck – п'ять цілих двадцять чотири сотих (5,24%). Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

7. Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувача.

За результатами досліджень опубліковано 12 наукових праць, у тому числі: 3 статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б»; 3 – у періодичних наукових фахових виданнях інших держав, які входять до ЄС; 6 тез наукових доповідей в збірниках матеріалів міжнародних конференцій.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Головатюк А. К. Меми та точки сенсу як спосіб ідентифікації та координації дії людини в сучасному міському просторі. Сучасні проблеми архітектури та

містобудування: наук. – техн. збірник. Київ, 2018. Вип. 52. С. 44 – 50. ISSN 2077-3455. (фахове видання України категорії «Б»)

2. Holovatiuk A. Memes in public urban spaces. *Przestrzen Urbanistyka Architektura*. Krakov, 2018. Vol. 2. P. 25 – 34. ISSN 2544-0853, e-ISSN 2544-6630. (фахове видання держави ЄС)

3. Leshchenko N., Holovatiuk A. Inclusive public space as the result of modern functional adaptation of architectural monuments. *Current issues in research, conservation and restoration of historic fortifications: collection of scientific articles*. Chelm, 2018. № 10. P. 78 – 86. ISSN 2544-6517. (фахове видання держави ЄС)

Особистий внесок здобувача: історичний аналіз, аналіз сучасного стану об'єкту дослідження, рекомендації по організації комфортного інклюзивного публічного простору (акустичний, візуальний і навігаційний комфорт).

4. Головатюк А. К. Вплив залежності від соціальних мереж на формування публічних просторів міст. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук. – техн. збірник*. Київ, 2020. Вип. 56. С. 32 – 41. ISSN 2077-3455. (фахове видання України категорії «Б»)

5. Holovatiuk A. Understanding the term of meme from the general and architectural point of view. *SPACE & FORM*. Szczecin, 2020. № 44. P. 71 – 78. ISSN 1895-3247. <https://doi.org/10.21005/pif.2020.44.B-04> (фахове видання держави ЄС)

6. Holovatiuk A. Historical analysis of the formation and development of public spaces in the Far East. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук. – техн. збірник*. Київ, 2022. Вип. 62. С. 40 – 49. ISSN 2077-3455. (фахове видання України категорії «Б»)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Головатюк А. К. До питання значення публічних просторів в підвищенні рівня благополуччя в країні. Тези доповідей II міжнародної науково-практичної конференції «Іноваційні технології в архітектурі і дизайні». Харків, 2018. С. 54 – 57.

8. Holovatiuk A. Scientific research in a form of social experiment. *Materials of the VIII International Scientific Conference from the series "Phenomena of Borderland"*. Szczecin, 2019. P. 25.

9. Головатюк А. К. Щодо актуальності відео-інтерв'ю як формату проведення архітектурного соціального опитування. *Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції: «Архітектура історичного Києва. ВІМ та інформаційні технології в архітектурі»*. Київ, 2019. С. 21 – 22.

10. Holovatiuk A. Comparison of the effectiveness of the questionnaire and video interviews in architectural research. *Materials of the IX International scientific conference from the series "Phenomena of borderland"*, Szczecin, 2020. P. 25. ISSN 1895-3247.

11. Holovatiuk A. K. About the influence of the historically established notion of personality on the perception of the public space of the city. *Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції: «Архітектура історичного Києва. Історія – теорія - практика»*. Київ, 2020. С. 50.

12. Holovatiuk A. K. Space and personality in the countries of Far East. *Матеріали Міжнародного науково-технічного форуму: «Архітектура та будівництво: нові тенденції і технології. Теорія та практика»*. Київ, 2021. С. 140.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Головатюк А. К. «Семантичні архітектурні стереотипи громадського публічного простору міста», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, за своїм науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам пп. 5, 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та відповідає напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми КНУБА зі спеціальності 191 – Архітектура та містобудування.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

1. Дисертаційну роботу «Семантичні архітектурні стереотипи громадського публічного простору міста», подану Головатюк Аліною Костянтинівною на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 191 – Архітектура та містобудування, до захисту.

2. Головою спеціалізованої вченої ради призначити:

– доктора архітектури, професора Товбича Валерія Васильовича, завідувача кафедри інформаційних технологій в архітектурі Київського національного університету будівництва і архітектури;

Рецензентами призначити:

– доктора архітектури, професора Івашко Юлію Вадимівну, професора кафедри основ архітектури та архітектурного проектування Київського національного університету будівництва і архітектури;

– доктора архітектури, доцента Булах Ірину Валеріївну, професора кафедри дизайну архітектурного середовища Київського національного університету будівництва і архітектури.

Опонентами призначити:

– доктора архітектури, доцента Криворучка Юрія Івановича, професора кафедри дизайну та основ архітектури Національного університету «Львівська політехніка»;

– кандидата архітектури, доцента Гнатюк Лілію Романівну, завідувачку кафедри дизайну інтер'єру факультету архітектури, будівництва та дизайну Національного авіаційного університету.

Рішення прийнято одногосно (за – 20, проти – немає, утримались – немає).

Головуючий розширеного засідання кафедри
доктор архітектури, професор, завідувач кафедри
інформаційних технологій в архітектурі КНУБА

V.V. Товбич

Секретар розширеного засідання кафедри
кандидат архітектури, старший викладач кафедри
інформаційних технологій в архітектурі КНУБА

H.B. Антоненко

